

УДК 796.012 – 053.5"465.12/.14"

Мандюк А. Б.

РУХОВА АКТИВНІСТЬ В ІНФОРМАЦІЙНОМУ СЕРЕДОВИЩІ УЧНІВ ЗАГАЛЬНООСВІТНІХ ШКІЛ ВІКОМ 12-14 РОКІВ

Мета дослідження – визначити основні джерела інформації про рухову активність, які впливають на інформаційне середовище учнів загальноосвітніх шкіл віком 12-14 років. Встановлено періодичність, з якою учні загальноосвітніх шкіл віком 12-14 років отримують інформацію про рухову активність. Виявлені основні джерела, з яких до учнів вказаної вікової категорії надходить інформація про рухову активність. Встановлено, з якою метою учні 7-9 класів користуються тими чи іншими джерелами інформації. Визначено особливості телевізійного та інтернет-контенту, який формує інформаційний простір учнів.

Ключові слова: рухова активність, школярі, інформація, Інтернет.

Постановка проблеми. Згідно даних ВООЗ, 1,9 млн. смертей у світі пов'язані з гіподинамією, а надмірна вага та ожиріння спричиняють як мінімум 2,6 млн. смертей щороку. Спосіб життя населення України у поєднанні зі станом сфери фізичної культури та спорту спричинили серйозну демографічну кризу, що є серйозною проблемою загальнонаціонального значення [4].

Згадані негативні чинники не оминули й навчальний процес загальноосвітніх шкіл. Великий обсяг навчального навантаження учнів призводить до систематичного накопичення втоми, що негативно відбивається на загальному стані їхнього здоров'я [5]. Через ускладнення навчальних програм та значну кількість письмових завдань учні тривалий час проводять сидячи, що призводить до порушень опорно-рухового апарату [1].

Школа не вирішує повною мірою проблеми задоволення біологічної потреби дітей у рухах. Уроки фізичної культури лише на 15 % компенсують необхідний для дитячого організму об'єм рухової активності [2].

Серед низки негативних факторів, які зумовлюють таку ситуацію, одним з чинників є інформаційне середовище учнів, яке визначає пріоритети діяльності цього контингенту дітей.

Сьогодні проблеми фізичного виховання повинні вивчатися з урахуванням вимог інформаційного суспільства. Дослідження різних підходів використання засобів і методів фізичного виховання слід здійснювати з урахуванням таких факторів, як збільшення темпу й обсягу навчальних навантажень. Неефективна, з точки зору здорового способу життя, організація процесу навчання, брак рухової активності учнів різних вікових категорій [4, 8].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Інформаційне середовище учнів та ступінь впливу на нього різних засобів інформації останніми роками детально вивчається фахівцями педагогічних спеціальностей. Зокрема, Ю. О. Жук, досліджуючи особистісний простір учнів у комп'ютерно-орієнтованому навчальному середовищі, висунув тезу про те, що мережеві засоби інформації не завжди є достатньо ефективними в педагогічному процесі [3].

Умови для побудови мобільного навчального середовища визначили група авторів М. А. Кислова, С. О. Семеріков та К. І. Словак. Також вони запропонували використовувати у педагогічному процесі мобільні математичні середовища [6].

Проблеми витрат вільного часу учнями різного віку на діяльність, пов'язану з використанням комп'ютера або перегляду телевізійних програм, регулярно вивчаються за кордоном. Автори намагаються визначити структуру вільного часу дітей різного віку та місце різних видів діяльності у ній [9, 10].

Для підвищення ефективності сприйняття навчального матеріалу, пов'язаного з руховою діяльністю та підвищенням рівня рухової активності молоді, Н. Чухланцева пропонує використання активних відеоігор, особливість яких – фізичні переміщення тіла гравця [7].

Водночас на сьогодні майже відсутні наукові праці, які б торкалися проблематики впливу інформаційних джерел на індивідуальну рухову активність учнів різних вікових категорій. Не встановлено й питому вагу відомостей про різні форми рухової активності у загальному інформаційному середовищі учнів.

Зазначене зумовило вибір мети дослідження.

Мета дослідження – визначити основні джерела інформації про рухову активність, які впливають на інформаційне середовище учнів віком 12–14 років.

Завдання дослідження

1. Виявити періодичність отримання інформації про рухову активність учнями віком 12-14 років.

2. Встановити основні джерела інформації, з яких учні віком 12–14 років отримують відомості про рухову активність.

Методи дослідження. У дослідженні використані методи теоретичного аналізу й синтезу, аналізу науково-методичної літератури та соціологічне опитування. Представлено результати двох опитувань, у процесі яких опитано учнів 7–9 класів загальноосвітніх шкіл м. Львова, м. Тернополя, м. Івано-Франківська та м. Хмельницького. Анкети для опитувань розроблені автором. В обох дослідженнях вибірка становила 6 % від генеральної сукупності. Похибка отриманих даних – $\pm 4\%$.

Результати дослідження та їх обговорення. Одним з найвагоміших факторів засвоєння певної інформації є систематичність отримання цієї інформації відповідною групою людей. Саме тому в межах нашого дослідження ми з'ясували, наскільки часто учні 7–9 класів отримують ту чи іншу інформацію про рухову активність.

У результаті проведеного дослідження встановлено, що 44,5 % учнів 7–9 класів регулярно отримують ту чи іншу інформацію про рухову активність. Час від часу інформацію про рухову активність отримує загалом 32,2 % учнів віком 12–14 років. Не частіше, ніж 1 раз на місяць таку інформацію отримують 13,3 % учнів 7–9 класів. Узагалі не отримують інформації про рухову активність 11 % опитаних учнів.

Узагальнення частини результатів дозволяє констатувати, що загалом 55,5 % учнів віком 12–14 років систематично не отримують інформацію про рухову активність. Очевидно, що навіть обов'язкові форми фізичного виховання, в частині забезпечення належною інформацією про рухову активність, не охоплюють повною мірою відповідний контингент учнів.

У результаті дослідження встановлено, що основним джерелом інформації про рухову активність для учнів віком 12–14 років є всевітня мережа Інтернет. На це вказало загалом 63,3 % учнів 7–9 класів. Серед дівчат цей показник був більшим і склав 67,9 %, серед хлопців аналогічний показник становив 58,3 % (рис. 1).

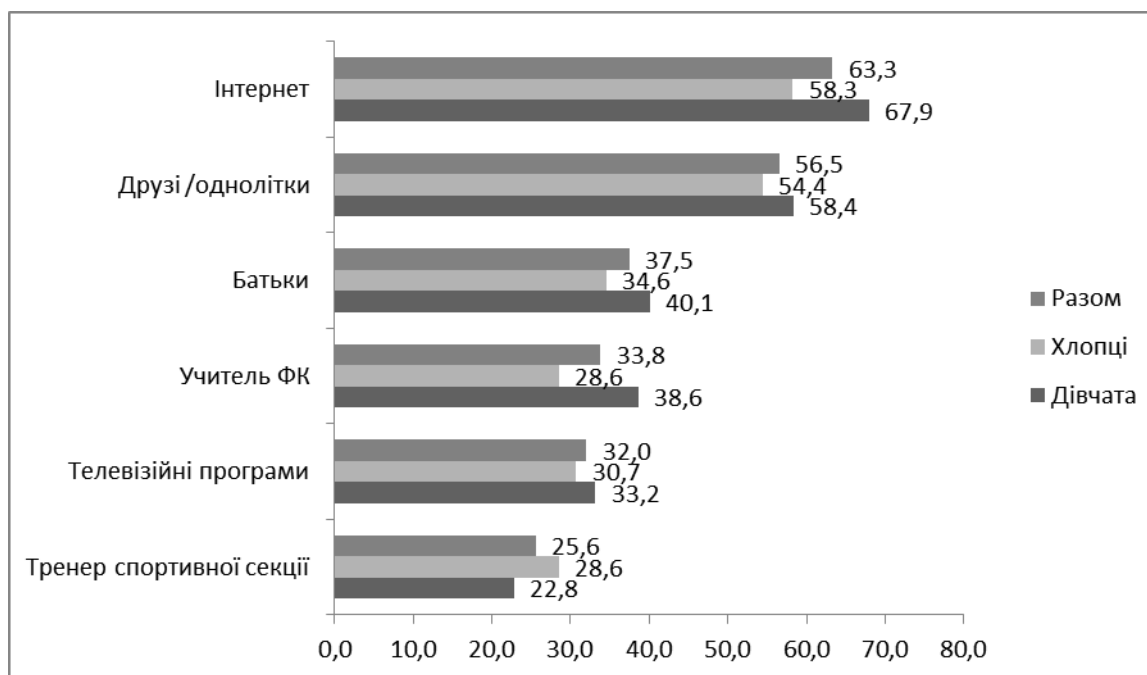

Рис. 1. Основні джерела отримання інформації про рухову активність учнями 7–9 класів (% , n = 1893)

Другим за популярністю джерелом інформації про рухову активність серед учнів віком 12–14 років виявилися друзі та однолітки. На це вказало загалом 56,5 % опитаних учнів. Різниця у показниках хлопців та дівчат склала 4 %. Серед хлопців зазначене джерело інформації вказало 54,4 %, серед дівчат – 58,4 %.

Встановивши, що основним джерелом отримання інформації про рухову активність учнями загальноосвітніх шкіл віком 12–14 років є всевітня мережа Інтернет, надалі ми визначили основні особливості використання цього інформаційного джерела. В ході дослідження встановлено, що мережею Інтернет користується загалом 99,8 % учнів віком 12–14 років.

Отримані дані показали, що більшість учнів 7–9 класів проводять час в мережі з метою перегляду фільмів. На це вказало загалом 79,3 % опитаних учнів (рис. 2). Зазначимо, що при аналізі результатів не враховувалися відповіді 0,2 % респондентів, які вказали, що не користуються мережею Інтернет. Показники відрізнялися з урахуванням гендерної ознаки. Серед дівчат до трійки найпопулярніших варіантів проведення часу в мережі Інтернет увійшли прослуховування музики (87,1 %), спілкування (85,1 %) та перегляд фільмів (82,4 %).

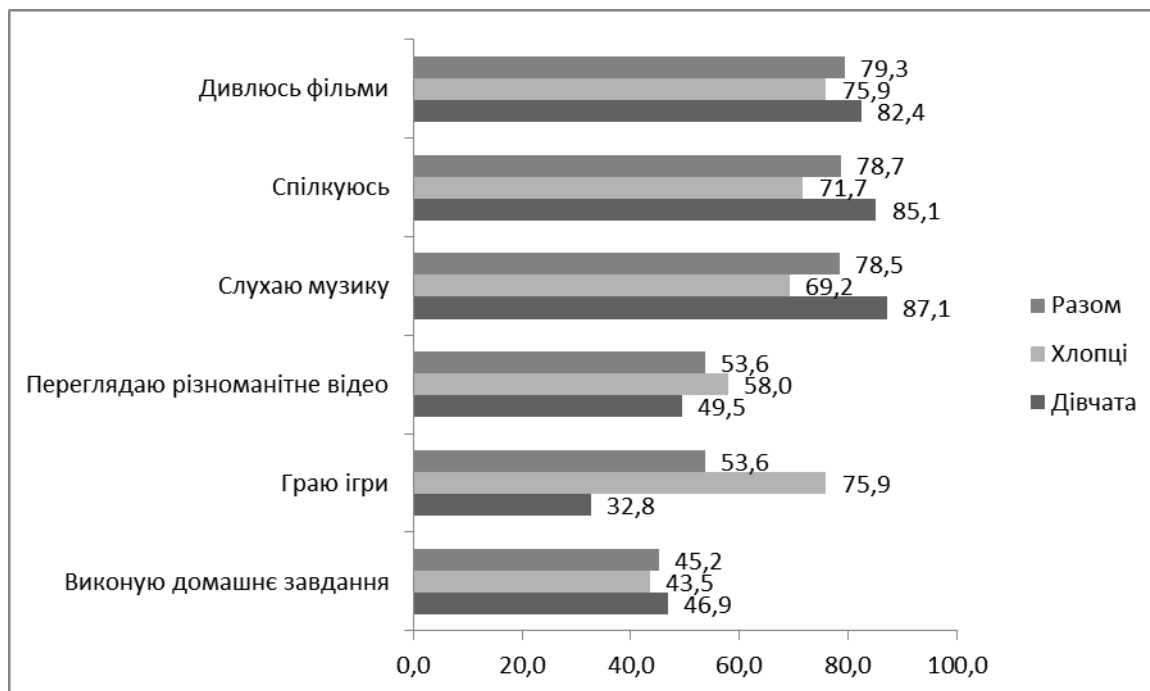

Рис. 2. Мета використання мережі Інтернет учнями 7–9 класів (% , n = 1954)

У свою чергу хлопці до трійки найпопулярніших варіантів віднесли перегляд фільмів (75,9 %), ігри (75,9 %) та спілкування 71,7 %. Найсуттєвішими відмінностями в результатах між хлопцями та дівчатами були щодо прослуховування музики, чим в мережі займається на 17,9 % дівчат, та гри в ті чи інші ігри, до чого залучається на 22,3 % більше хлопців. Як видно з рис. 2, більшість видів діяльності, до яких залучаються учні віком 12–14 років у мережі Інтернет, мають розважальний характер. Менше половини опитаних учнів використовує Інтернет для виконання домашнього завдання, третина учнів користується мережею для навчання або вивчення іноземних мов.

У результаті дослідження встановлено, що більшість учнів 7–9 класів використовують мережу Інтернет для пошуку різноманітної музики. На це вказало загалом 77,9 % опитаних. Серед дівчат цей варіант обрало 87 %, серед хлопців – 68,5 %. Показник дівчат при цьому суттєво перевищував аналогічний показник хлопців. Різниця у відповідях склала 18,5 % (рис. 3).

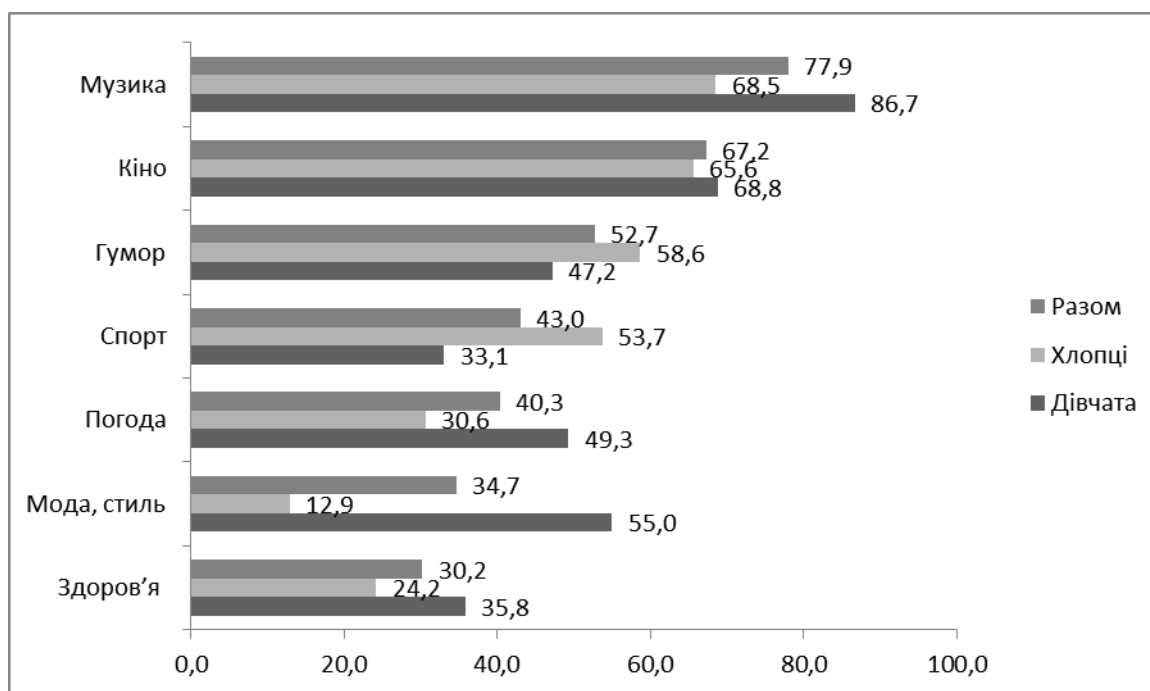

Рис. 3. Інформація, якою цікавляться в мережі Інтернет учні загальноосвітніх шкіл віком 12–14 років (% , n = 1954)

Наступним за популярністю після музики видом інформації, яку шукають учнів віком 12–14 років в мережі Інтернет, є кіно. На це вказало загалом 67,2 % опитаних учнів. Показники хлопців та дівчат відрізнялися не суттєво, склавши відповідно 65,6 % та 68,8 %.

До трійки найпопулярнішого контенту з мережі потрапив також гумор. У цьому випадку показник серед хлопців склав 58,6 %, перевищивши на 11,4 % аналогічний показник серед дівчат, який у свою чергу становив 47,2 %.

Як уже згадувалося, 32 % учнів віком 12–14 років вказали на те, що отримують ту чи іншу інформацію про рухову активність за допомогою телебачення. В ході нашого дослідження ми з'ясували, який саме телевізійний контент є найцікавішим для учнів цього віку. Респондентам запропонували вказати телевізійні програми, які вони зазвичай люблять переглядати.

Результати дослідження показали, що найцікавішим для учнів 7–9 класів є телевізійний контент розважального змісту. На перше місце з-поміж інших учні поставили програми комедійного та гумористичного спрямування. На це вказало загалом 59,8 % учнів (рис. 4). Результати хлопців і дівчат щодо цього типу програм співпадали.

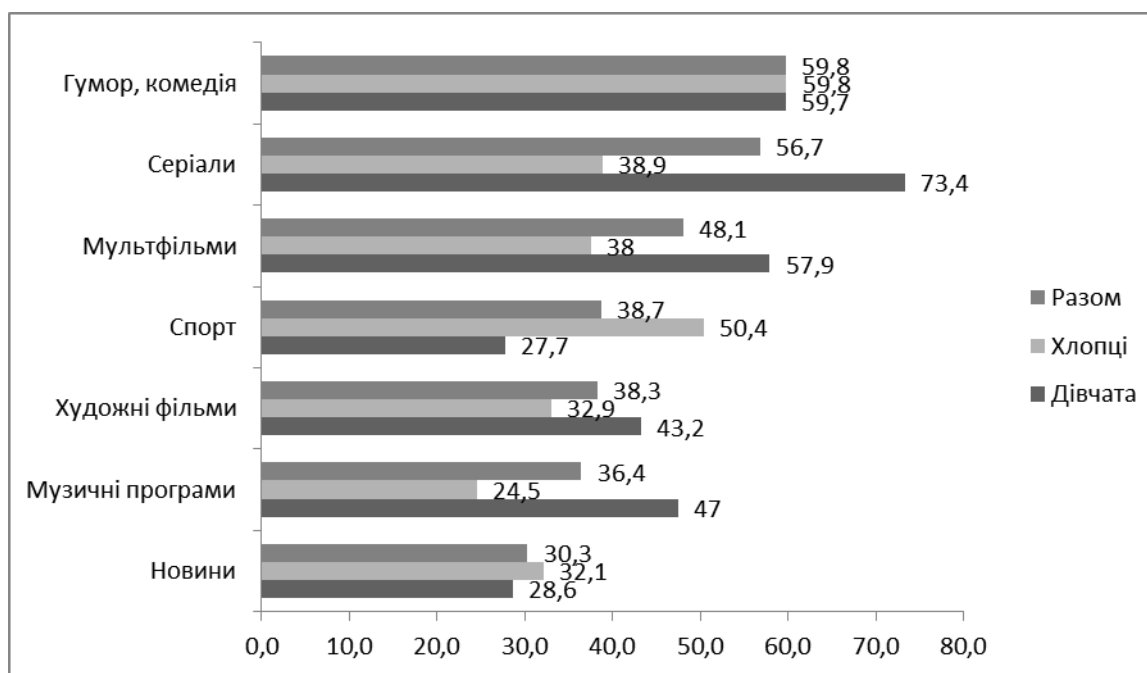

Рис. 4. Найпопулярніші серед учнів віком 12 – 14 років телевізійні програми (% , n = 1958)

Телевізійним програмам спортивного спрямування надають перевагу загалом 38,7 % учнів 7–9 класів. Як видно з рисунку, показник хлопців у 50,4 % перевищує аналогічний показник серед дівчат, який складає 27,7 %.

Висновки. Загалом 44,5 % учнів віком 12–14 років отримують ту чи іншу інформацію про рухову активність один раз на тиждень або частіше. Не отримують інформацію про рухову активність на систематичній основі загалом 65,5 % учнів цього віку.

Дослідженням встановлено, що найпоширеніші серед учнів 7–9 класів джерела інформації про рухову активність не можуть повною мірою забезпечити достовірність відповідної інформації.

Встановлено, що основним джерелом інформації про рухову активність для учнів 7–9 класів є мережа Інтернет, на що вказало загалом 63,3 % респондентів. Другим за популярністю джерелом інформації є друзі та однолітки. На це вказало загалом 56,5 % учнів 7–9 класів. До трійки найпоширеніших джерел інформації про рухову активність учні віком 12–14 років віднесли також батьків, на що вказало 37,5 % респондентів.

Виявлено, що інформація, яку найчастіше шукають в мережі Інтернет учні старшого шкільного віку, має здебільшого розважальний характер. Розважальний контент цікавий для учнів 7–9 класів і при перегляді тих чи інших телевізійних програм.

Перспективи подальших досліджень будуть спрямовані на пошук шляхів збільшення частки інформації фізкультурно-спортивного спрямування в інформаційному просторі учнів різних вікових категорій. Вивчення потребує також можливість наповнення відповідним інформаційним контентом джерел інформації, які є найзручнішими для використання дітьми шкільного віку.

Використані джерела

1. Глінчук Ю. Негативні виробничі чинники сучасного загальноосвітнього шкільного середовища / Ю. Глінчук // Нова педагогічна думка. – 2014. – № 4. – С. 92–95.
2. Єлісеєва Дар'я. Інноваційна технологія зміцнення здоров'я дітей старшого шкільного віку / Дар'я Єлісеєва // Спортивний вісник Придніпров'я. – 2015. – № 2. – С. 59–63.
3. Жук Ю. О. Особистісний простір учня в комп'ютерно-орієнтованому навчальному середовищі / Юрій Жук // Інформаційні технології і засоби навчання – 2012. – № 3.
4. Имас Е. В. Стратегии и рекомендации по здоровому образу жизни и двигательной активности / Е. В. Имас, М. В. Дутчак, С. В. Трачук // Сб. материалов Всемир. орг. здравоохранения. – К. : Олимп. лит., 2013. – 528 с.
5. Ковальова Н. В. Особливості проектування позакласної роботи старшокласників з фізичного виховання / Н. В. Ковальова // Молодіж. наук. вісник Волин. нац. ун-ту ім. Лесі Українки. Фізичне виховання і спорт. – Луцьк, 2012. – Вип. 7. – С. 39–44.
6. Семеріков С. О. Розвиток мобільного навчального середовища як проблема теорії і методики використання інформаційно-комунікаційних технологій в освіті / С. Семеріков, К. Словак, М. Кислова // Інформаційні технології і засоби навчання. – 2014. – № 4. – С. 1–19.
7. Чухланцева Н. Використання активних відеоігор у сфері фізичного виховання і спорту / Наталя Чухланцева, Артем Чухланцев // Траектория науки. – 2017. – № 3.2.
8. Шкретій Ю. М. Фізичне виховання в системі освіти України / Ю. М. Шкретій // Науковий часопис Нац. пед. ун-ту ім. М. П. Драгоманова. – Серія 15. Теорія і методика навчання і фіз. культура і спорт. – К., 2010. – Вип. 8. – С. 219–222.
9. Barrense-Dias Y. The relation between internet use and overweight among adolescents: a longitudinal study in Switzerland / Y. Barrense-Dias, A. Berchtold, C. Akre and J-C. Suris // International Journal of Obesity (2015). – P. 146.
10. Brindova D. How parents can affect excessive spending of time on screen-based activities / Daniela Brindova, Jan Pavelka, Anna Ševčíková, Ivan Žezula, Jitse P. van Dijk, Sijmen A. Reijneveld and Andrea Madarasova Geckova // BMC public health. – 14.1 (2014). – P. 1261.

Mandiuk A. B.

PHYSICAL ACTIVITY IN SECONDARY SCHOOL PUPILS AGED 12-14 YEARS INFORMATION ENVIRONMENT

The aim of the research – to identify the main sources of information about physical activity that affect high school aged pupils' information environment.

Objective of the research: to define the frequency of obtaining information on physical activity by high school pupils aged 12-14 years; to determine the main sources from which high school pupils aged 12-14 years receive information on physical activity.

Methods: analysis and generalization of scientific literature data; methods of theoretical level of research; sociological survey.

In the course of the research, 12-14 years-old pupils from secondary schools in Lviv, Ternopil, Ivano-Frankivsk and Khmelnytsky were polled. The survey was conducted on the basis of the following educational institutions: № 1, № 2, № 9, № 34, № 54, № 87, № 89 (Lviv); № 9, № 16, № 20 (Ternopil); № 5, № 7, № 17 and № 24 (Ivano-Frankivsk); № 3, № 19 (Khmelnytsky). The total amount of pupils was – 1958 persons, of whose 944 – boys and 1014 girls. The sample survey amounted 6 % of general aggregate. Data accuracy is ± 4%.

The periodicity with which secondary schools pupils aged 12-14 years receive information on physical activity was determined. The main sources from which secondary school pupils receive information about physical activity were detected. The purpose why pupils of 7–9 grades use these or other information sources was identified. The peculiarities of television and Internet content, that create information environment of high school pupils, were determined.

Obtained results showed, that the main amount of information that comes to pupils is from entertaining areas. Usually this is music, films and humour programs. The main information sources about physical activity for high school pupils are Internet network, friends and coevals. The research data was interpreted taking into account gender characteristics of pupils.

Key words: physical activity, school, information, Internet.

Стаття надійшла до редакції 29.01.2018 р.